

Memoria – Meningen med alting



Memoria er nyskabende filmkunst og en

film, der kan ses igen og igen.



Frederik Bojer Bové 03.07.2022

FILM // ANMELDELSE: Den thailandske instruktør Apichatpong Weerasethakul er kult for den slags filmelskere, der dyrker det langsomme, mystiske og meditative. Men han bliver også ved med at lave fremragende film. Memoria er blandt årets bedste biograf-tilbud, en overvældende oplevelse, der aktiverer sanser og tanker, som kun den bedste kunst kan det.

Det er efterhånden en begivenhed hver gang Apichatpong Weerasethakul laver en film. Han plejede at være produktiv, lavede fem film de første ti år af sin karriere, frem til højdepunktet med Guldpalmevinderen Onkel Boonmee der kan huske sine tidligere liv (2010), men herefter gik tempoet voldsomt ned. Seks år gik der mellem *Cemetery of Splendour* (2015) og *Memoria* (2021), der nu har fået dansk premiere.

Måske han har lidt svært ved at få lov til at producere sine smalle og anderledes værker i Thailand. *Memoria* er således også hans første internationale co-production, der foregår i Colombia, og har superstjernen Tilda Swinton i hovedrollen. Men hvis man frygter at han har solgt ud, så er der intet at være bange for, for *Memoria* er lige så unik og nyskabende som alle Weerasethakuls tidligere film. Det er formentlig årets bedste film i de danske biografteater, og endnu et hovedværk af en kunstner, der efterhånden nærmest ikke laver andet.

Genialt plot

Plottet i *Memoria* er nærmest genialt. Helt kort fortalt hører Jessica (Swinton) en mystisk lyd, og så forsøger hun at finde ud af hvad det er. Det lyder måske dumt, men det er banebrydende i en slow cinema sammenhæng. Her dyrkes langsommelighed, plads til fordybelse, måske nærmest kedsomhed, men i *Memoria* kan det hele tiden ske at vi igen skal høre det her kæmpe brag, så alt er anspændt, og hele genrens normale måde at virke på er nærmest kortsluttet.

Derudover bliver Jessicas søgen efter forklaringen på den mystiske lyd efterhånden til en bredere søgning efter mening. Med lyd, med liv. En jagt efter en ny forståelse for verden.

Ørenvidner til verden

Der er noget helt særligt ved lyde. Vi kan ikke regne ud hvor de kommer fra, og de kan trænge ind overalt. Når vi snakker om vidner, så snakker vi f.eks om 'øjenvidner', og nærmest aldrig om 'ørevidner'. Det er sjældent nok blot at høre noget. Det har kunsthver de seneste år forsøgt at lave om på, som f.eks i *Sauls Søn*, hvor vi aldrig ser hvad der sker i gaskamrene, men da vi alligevel hører lydene derindefra er vi ikke i tvivl om hvad der er foregået.

Memoria er så skrøbelig, så gennemsigtig, at den nærmest bliver porøs, og suger mening til sig ligesom et træ.

Lydene i *Memoria* bliver også en del af et større spil om mening og forståelse. Jessica er botaniker, og i filmens åbningsscener diskuteres forskellige former for planteliv. Én forsøger at skrive et digt ligesom svampe, som vi efterhånden ved organiserer sig i komplekse strukturer med et tyndt tyndt rodnet nedenunder, et såkaldt 'mycelium'. Ligeledes er vi til foredrag om hvordan træer suger næring til sig fra et stort areal af jorden nedenunder.

Og det særlige ved *Memoria* er, at det er som om Weerasethakul forsøger at gøre sin film forståelig på disse måder. Hans film er så skrøbelig, så gennemsigtig, at den nærmest bliver porøs, og suger mening til sig ligesom et træ. Eller også kan man sige at den skaber mening via så tynde sammenhænge og referencer, at det nærmest fungerer som et symbolistisk mycelium.

Du bestemmer meningen

Derfor vil enhver tilskuer nok også finde sine egne meninger i filmen, der i øvrigt også er så morsom og selvironisk, at man nok ikke skal tage alt hvad den siger for gode varer. Men den sætter som få andre kunstværker de seneste år tanker i gang. F.eks reagerede jeg meget stærkt på en scene, hvor Jessica pludselig hører endnu et brag på gaden, men denne gang kan andre også høre det. Det viser sig blot at være

en bil der larmer, men en enkelt mand kaster sig til jorden, ser sig febrilsk omkring, og stikker af.

Sære ting kan forbinde mennesker. Jo, voldelige episoder danner samfundsmæssige meningslag, men *alt* danner forbindelser på kryds og tværs.

Her er det værd at huske på, at filmen foregår i Colombia, et af verdens mest voldelige lande. Den colombianske forfatter Juan Gabriel Vásquez skrev om netop dette fænomen i sin roman *The Sound of Things Falling*. Her står, at fordi så mange mennesker har oplevet skudepisoder så tæt på, så reagerer folk stadig meget voldsomt på pludselige lyde i byerne. Hvis jeg igen må bruge svampemetaforen, så har traumerne skabt et mycelium under den colombianske hverdag, hvor en pludselig lyd kan få angsten til at skyde frem som en paddehat.

Det vil dog være synd at sige, at det er vold og traumer som filmen handler om. Da Jessica ude på landet møder en mand, der lader til at kunne høre lyde ligesom hende, så er pointen ikke, at vi nu får en forklaring på lydene. Pointen er, at sære ting kan forbinde mennesker. Jo, voldelige episoder danner samfundsmæssige meningslag, men *alt* danner forbindelser på kryds og tværs.

Weerasethakuls fornemmelse for helhed

Memoria er ikke en film om undertrykkende samfundsstrukturer, det er en film om menings- og minde-dannelse, og i sin nyskabende kunstneriske tilgang til disse er den på sin egen vis oprørsk og revolutionerende.

Det har altid været en ting hos Weerasethakul, at helhed blev stykket sammen af mindre dele, så på den måde virker ultra-porøse og fragmenterede *Memoria* nærmest som en kulmination.

Weerasethakul debuterede i 2000 med *Mysterious Object at Noon*, en dokumentar baseret på en gammel avantgardistisk selskabsleg. Han filmede nogle der begyndte en fortælling, som andre så overtog, uden at vide hvad der var kommet forud, og resultatet blev en bizar fortælling, en art dybt besynderlig fælles meningsdannelse. Og måske det her forsøg på at komme udover almindelig mening altid har været centralt for instruktøren?

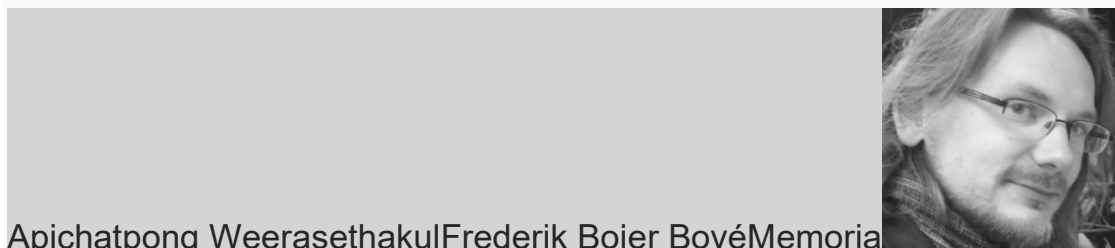
Hans film *Tropical Malady* (2004) og *Syndromes and a Century* (2006) blev kendt for at være todelte, hvor de to dele i den første film ikke havde ret meget med hinanden at gøre, mens det i den anden film nærmest var den samme historie fortalt to gange. Var de dobbelte fortællinger også forsøg på at skabe meninger på nye måder?

Det har altid været en ting hos Weerasethakul, at helhed blev stykket sammen af mindre dele, så på den måde virker ultra-porøse og fragmenterede *Memoria* nærmest som en kulmination.

Memoria kan ses igen og igen

Jeg vil alligevel sige, at jeg har aldrig set en film som denne før. Jo, den er tålmodig, let surreel, ubeskriveligt flot, ligesom Weerasethakul altid er det, men det her fokus på lyd ændrer ved alt. De får scenerne til at sitre. Selv når der vitterlig intet sker – og der er scener i *Memoria* hvor vitterlig intet som helst sker – så sidder man stadigvæk på stikker. Og alting kan tildeles så stor mening, men hænger alligevel så porøst sammen, at man skal passe på ikke fuldstændig at drømme sig væk i sin egen udgave af filmen.

Memoria er en film der kan ses mange gange og så igen. Det er ikke på nogen som helst måde en krævende film. Det er en gave. Det er forkert at sige, at den får dig til at se verden på en ny måde. Lidt mindre forkert at sige du vil høre verden på en ny måde. Men helt konkret forsøger den at få os til at føle verden med sanser som vi ikke anede at vi havde.



Apichatpong Weerasethakul Frederik Bojer Bové Memoria

Frederik Bojer Bové

Frederik Bojer Bové (født 1.12 1986) er cand.mag. i Moderne Kultur og Kulturformidling og BA i Historie. Han blogger om film på kronoper.dk, er dansk redaktør på tidsskriftet Cinema Scandinavia og har været programlægger på København